

Песната “Раѓањето на Александар Македонски” испеана е во 1860-тите од страна на слепиот селанец Јован Михајлов а запишана е од Стефан Верковиќ.

Што се знае за песната?

Според пишаното, песната е пеана околу 1860-тите години од страна на слепиот селанец Јован Михајлов од с. Брод (околу Серија).

Таа е запишана (забележана) во усмената традиција од страна на Стефан Верковиќ, 19-вековен српски/фолклорист/собирач на народни песни, и се наоѓа во негова фолклорна збирка во Архивот на Српската академија на науките и уметностите (САНУ).

Текстот на песната е многу долг — во документите што ја споменуваат има дури 263–306 стиха (во различни верзии) — што е типично за епски народни претстави за историјата и легендите за големи историски личности.

Песната опишува раѓање и дела на Александар Македонски (Александар Велики) во рамките на народниот мит и фолклор. Тоа значи дека таа не е авторско, модерно дело од една единствена личност, туку народна традиција која се пренесувала усно пред да биде запишана.

Александар Велики, како фигура од античкиот период, влегол и во народната усмена традиција, каде што неговите дела биле адаптирани во народни песни и претстави (вообичаено подоцна запишани од странски собирачи и етнографи).

РАЃАЊЕТО НА АЛЕКСАНДАР ВЕЛИКИ

Чедо си нема цар Филип,
 чедо си нема девет години,
 желба му е останало,
 останало дур на бога.
 Наврвило цар Филипа
 да му иде на ордија,
 на ордија на оскета.
 И ми рече цар Филипа:
 – Чуеш ли ме, прво љубе!
 Ја ке седам на ордија,
 ја ке седам една година,
 кога дојда да те најда
 с машко дете ав раките.
 – Ак не најда машко дете,
 ав раката ти да носиш,
 до там’ си е тој живота
 Пак отиде цар Филип,
 забави се, бре, година.
 Пак се чуди прво љубе,
 как да стигне машко дете.
 Заминаха биларето,
 биларето екемџие,
 потерева цар Филиповица,
 порука ги на д(в)орове,
 и ми рече цар Филиповица:
 – Имате ли лек за мене,
 лек за мене некој болка,
 да заходим малко дете?
 Тогај рече екемџиа:
 – Ке ти давам една биљка,
 јаз ке дојда кога мркне,
 немој мене да изгониш,
 ем застани ходајата,
 там да спием таја ноќе,
 тога што веќе затегнеш. –
 Отиде кога мрчна,
 не го изгонила ванка,
 затвори го ходајата,
 те ми спиев шест сахата.
 Пак си стана биларане,
 отиде си оде дојде.
 Замина се годината,
 царица е затегнала,
 машко е дете породила,
 сос прстен на раката,
 на прстене бе исписан
 и как да го крстат:
 крстиха го Александро.
 Кога се е породило
 и коњ му се ојдребило.
 Коње му е бележита:
 нозе има до ушите,
 крила има до плешките.

Расли ми, салам порасли,
 станали са два јунаци.
 И погине цар Филип,
 и му седна на столнина
 Александро чедото му,
 да царува да повеља
 таја земе и крајнина.
 Дочуло е цар Хируда,
 та ми прати това бакшиш:
 – Млого здраве, Александро,
 миловам те и те жалем.
 Та му прати това бакшиш:
 еден товар празово семе,
 и му прати една трака,
 една трака, една жура.
 Досети се Александро,
 и тој му е бакшиш пратил:
 два товара от пипер семе.
 Достигнаха два товара,
 достигнаха до цар Хируд,
 пак се сети цар Хируда:
 што е малко не се лаже,
 тој ке дојде с повеќе оске!
 Ајде ние да идеме,
 да идеме на панагир,
 тамо јунасто да чиниме.
 Излезова два јунака од два цара:
 упасова от цар Хируд негов сина
 упасова остра сабе,
 припустноват на кошије.
 Ни ми стигна Александро,
 запреха се на друмове,
 тогај рече Александро:
 – Карај сега ти напред!
 Как закара тој напред,
 по нег’ иде Александро;
 като пусна брза коња,
 та го распра сас рогове
 и коње му и човека.
 Сички ми се почудиха
 и рекоха на панагир:

– Цар ке биде Александро!
 Пак отиде до дома си,
 коласа го цар Хируд
 да му земе царштината.
 Отговори Александро:
 – Ако сакаш да се бием
 и ти збери силна оске.
 Уплаши се цар Хируда,
 Јак излезе Александро,
 та му отне царштината.
 Пак ми броди по земета
 с пет стотин силен аскер,
 та ми броди от град на град,
 сичка земе посвоило,
 да ми седе да царова.
 Пак отиде Александро
 на крајнина в темна земе:
 там’ имаше една вода.
 една вода таја река,
 та имаше тое риби,
 как ходеха по водата,
 там’ не може да заmine,
 нето човек, не добитак,
 Там’ се чудет три дни време,
 та имаше два јунака,
 два јунака на воскета
 имаха си затворено,
 стари татко ав сандака.
 Питаха го до два брата:
 – Чуеш ли ме, наши татко!
 Научи ме, наши башта,
 как да минем през реката?
 Отговори стари старец:
 – Навалите до два огња,
 нажежите камењето,
 нафрлите ав реката,
 да се тргнат тие риби.
 Тргнаха се, заминаха,
 заминаха през водата.
 Де ги дочу Александро,
 та ги пита Александро:

– Чуете ли, два јунака
 Кој ви учи, ум ви дава
 што речете така стане
 – Тебе, царо, лажа не
 имаме си наши татко,
 затворено е в сандака
 там’ го храним и го по
 тој на ичу, ум ми дава.
 Кога беше нези заман,
 губеха се стари људи,
 зап учини Александро
 – Немој веќе да се губ
 кога се умре сам от бо
 кој не даде, тој ке не и
 Пак отиде в темна зем
 тамо најде жива вода,
 па наточи Александро
 това шише жива вода.
 Пак се врна Александро
 та седело три години
 на царштина, на столни
 тој подржа сичка земе
 сичка земе и краишта.
 Заман дојде Александро
 расходи се низ полето
 тој имаше до две сестр
 как си пиха жива вода
 веќе тие ме умреха,
 отидоха в Бело Море,
 та се скриха од брата
 там’ си седат до днес,
 не умираат, не станова
 Кога дојде Александро
 и коња наслужили
 жива вода напојили
 и тој веќе не умира.
 Пак пошета Александро
 по друмове низ полето
 с кафаџие чоадоре;
 тамо стигна един стар
 та ми кара дребан доб